

HET GAJŌLAND

EN

ZIJNE BEWONERS

DOOR

W. H. J. van der
C. SNOUCK HURGRONJE,

MET EENE OVERZICHTSKAART VAN DE GAJŌ- EN ALASLANDEN.

~~~~~  
UITGEGEVEN OP LAST DER REGEERING.  
~~~~~

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ
1903.

maar worden niet zooveel verhandeld. Paarden, die bereden kunnen worden en de gewenschte haarkronkels (*poesör, pöpoesörön*) hebben, gaan tot 40 of 45 dollars. Merries gelden niet meer dan 10—15 dollars. Vee en paarden worden niet verpand; wel verhuurt men, gelijk ons bleek, buffels en runderen voor de grondbewerking (*mëngörō*), voor het ploegen (*mënor*) en voor het werk in de suikerrietmolens (*nwéng*). Geiten gaan tot 5 dollar, bokken tot 6, gecastreerde zelfs tot iets hooger; rammen 2—4, vechtrammen soms 10—20, schapen 2 dollars. Hoenders kocht men vroeger 16—20 voor een dollar, maar sedert de waardevermindering van het zilver zijn zij duurder geworden.

De jacht (¹) met honden heeft herten (*akang*), reeën (*giöngön*, in De jacht op herten, reeën enz. Gajō Loëts *gèngön*) klipgeiten (*nōang*) en varkens (*babi*) tot object; zulk jagen heet *ngkarō*. De deskundige, die bij een jachtgezelschap niet ontbreken mag, heet *pawang*; hij kent de boschwetenschappen, hij vraagt aan den onzichtbaren heer van woud of blang op de wijze, die wij bij de bespreking van den ladangaanleg (bladz. 351) leerden kennen, vergunning tot de jacht, hij is in den regel de eigenaar der jachthonden (*asoe pëngkarō*), waarvan één soms met eenen buffel betaald wordt. Wie het opgejaagde hert of ree het eerst met zijne lans of slagwapen treft, heeft recht op de achterdeelen [*imoel, oeki* (²)] van het gedoodde dier; de pawang krijgt den ruggegraat (*batang rél*) met het bijbehorende vleesch; de rest wordt gelijkelijk verdeeld.

Degeen, die met zijn slagwapen het jachtdier dwars over zijne lengte treft (*nëngkah lintang*) geldt als ongeluksvogel; om de slechte gevolgen zijner dwaling af te wenden, moet hij zijn wapen voor eenige avonden aan den pawang overgeven, om er de rijst mede te roeren, die tot voeder voor den jachthond bestemd is. Onderweg mag de jager zijne lans niet dwars op de door hem gevolgde richting dragen; dan vlucht het wild weg.

Jagers-
bijgeloof.

(¹) Zie in het algemeen bladz. 57.

(²) *Oeki* is eigenlijk staart en beteekent hier het staartstuk, de billen. *Akoe si döroeki*, zegt de gelukkige jager.

De jagers mogen voorts, evenals menschen, die ten strijde trekken, niet bluffen of zwetsen (*patjah*), want dan wordt men gestraft met eene vruchteloze jacht.

Varkens jaagt men alleen om ze onschadelijk te maken.

Reeën en varkens worden ook met behulp van netten (*bēbalōt*, in Gajō Loeōs *poekōt*) gevangen, waarheen men ze opdrijft; herten met strikken (*aréng*) van rotan.

Tijgerjacht en
vangst.

Tijgers (*koelō*) durft men in het woud niet opzoeken; alleen wanneer er een zich in de buurt eener kampōng ophoudt, tracht men hem met velen te omsingelen (*roempaḡ*) en met lansen af te maken. Een deel der ruimte wordt gewoonlijk met rotanstrikken afgezet; daarheen tracht men den tijger te drijven. Men vangt en doodt tijgers ook in vallen (*pēndjōrō*), met valblokken (*gēgōng*, in Gajō Loeōs *djēgōng*), met *rangkap* genaamde instrumenten, waarbij de tijger, wanneer hij het aas grijpt, onder eene reeks van boomstammen bedolven wordt, met de *blantég*, d. i. eenen boomstam, waaraan een paar réntjōngs zóó bevestigd zijn, dat zij den tijger, op wien de stam veerend aankomt, treffen, met de *tangél*, een haak als van eenen hengel, die met aas voorzien aan een zwaren boomstam bevestigd wordt; met de *pēmoerōs*, geladen donderbus, die afgaat bij de aanraking van het aas.

Olifanten.

Olifanten jagen (*nōndōng gadjah*) de specialiteiten, die men *panglimō gadjah* noemt, met lansen; de gewone boschpawangs leggen strikken (*lēlawah*) op de paden dezer dieren, die, wanneer zij erin trappen, den val veroorzaken van een zwaar stuk hout, dat met een gescherpten bamboe of een ijzeren punt voorzien is; dit wordt zóó gericht, dat het den olifant in den rug treft. Dit instrument, dat *gēdabōhōn* heet, wordt vooral ook voor het doden van rhinocerossen gebezigd.

Vogeljacht.

Verschillende eetbare vogels doodt of vangt men met het blaasroer (*lētōp*), lijm (*gētah*), paardeharen strikken (*djaréng*) of strikken van draad (*djangki*), die men aan den ingang van vogelnesten spant, klepkooien (*pēndjōrō*), netten (*poekōt*), veerende instrumenten, die *gēdaup* en *ōntang* genoemd worden, een werpnet (*djau*), dat men bij

fakkellicht gebruikt en over de door het licht verblinde vogels heenwerpt, een treknet (*katér*).

Over de vischvangst werd bij de bespreking van de eigenaardig- Vischvangst.
heden der Meerstreek (bladz. 143 vv.) het noodige gezegd.

Vroeger zou in de Boven-Djambō Ajé (Djēmèr) wel goud uit de Het goudwas-
schen.
rivier gewonnen zijn, of althans van dat gebied uit in de Gěmbōjah, eene bronrivier van de Meulabōh (Kroeëng Inòng), van welker goudrijkdom sommigen wonderen verhalen; thans bestaat hiervan slechts eene onbetrouwbare herinnering. In Boven-Gajō Loeōs houdt echter de bevolking zich met goudwassching (*běringdang*, naar de *indang* genaamde houten min of meer kegelvormige kommen, waarin gewasschen wordt) bezig in de Sangér en de Palòq, voorts in Goempang, aan de Boven-Alas-rivier, en af en toe oefent men dat bedrijf ook uit in de Beneden-Padangrivier, stroomafwaarts van de monding der Wōih Krōh. In de Padangrivier liggen de vindplaatsen ver van de kampōngs (Lěmpělam enz.) en wordt daarom goud alleen door mannen gewasschen; in de Kampōng Loeōs (vooral Pěnampakan, Pěnggalangan, Boekét, Koetō Lintang) nemen beide geslachten er deel aan: mannen in de moesém loeōs blang, vrouwen, met name oudere weduwen, het geheele jaar door.

Een winstgevend bedrijf is het *běringdang* niet, maar men bedenke, dat het uitgeoefend wordt door menschen, die anders in den daarvoor gebruikten tijd niets zouden doen. Afgezien van enkele geluksvogels, die wel eens een stukje gedegen goud onder in de *bròq* (klapperdop), waarin de laatste schifting plaats heeft, aantreffen, worden resultaten ter waarde van 1 koepang ($\frac{1}{16}$ dollar) per dag niet zoo gering geacht, dat de wasschers den arbeid daarom opgeven, en met $\frac{1}{2}$ dollar acht men zich bijzonder goed beloond.

Men geloof, dat voor menschen met een slecht hart bij dit bedrijf niets te behalen valt, terwijl het bezit van geheimzinnige ilmoe's tot verhooging van de opbrengst strekken kan. Verder verzuimt men hier evenmin als bij de ladangontginning en bij de jacht de noodige maatregelen om de gunst van de heeren der plaats te winnen.

Bijgeloof
der goud-
wasschers.